

© Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007

"Over de kip en ei relatie tussen bevolkingsontwikkelingen en regionaal economische ontwikkelingen"

Symposium 'Ruimte voor krimp?'
Museum voor Communicatie, Den Haag
22 maart 2007

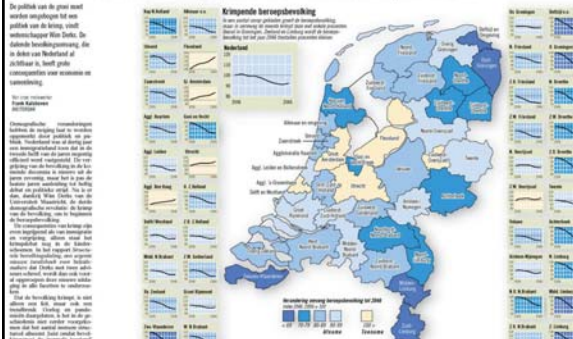
Prof. dr Jouke van Dijk
Hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

jouke.van.dijk@rug.nl www.joukevandijk.nl

Krimp is blinde vlek bij politici en bestuurders

Achtergrond | Nederland wacht structurele krapte op de arbeidsmarkt; macht verschuift van werkgever naar werknemer

De politiek van de grote steden... (text continues)

Rapport Derks e.s., 2006

© Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007

Zuigt de Randstad de periferie leeg?

- Derks (2006): Bevolkingsomvang neemt op lange termijn af. Per regio grote verschillen. Door de krappe arbeidsmarkt in de Randstad wordt de beroepsbevolking weggezogen uit de periferie.
- Knaap & Grotenhuis (2006) voorspellen dit ook op basis van een simpel algemeen evenwichtsmodel. Gepensioneerden gaan echter juist in de periferie wonen.
- Anderen: bevolking stabiliseert en zal hooguit een klein beetje afnemen. Aannames die de regionale verschillen veroorzaken zijn nogal discutabel en nogal wat andere onderzoeken komen tot andere uitkomsten.

© Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007

Economie – bevolking - arbeidsmarkt

Enorme groei van welvaart/productie in de laatste 200 jaar

Verklaring:

- ± 50%: door meer productiefactoren (arbeid, machines, grondstoffen, etc.)
- ± 50%: technologische vooruitgang / innovaties (kennis - onderwijs!)

➔ Het kennisniveau van mensen is van minstens even groot belang dan het aantal mensen

© Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007

Overzicht

- Bevolkingsgroei: migratie en natuurlijk aanwas
- Micro en macro-effecten: individu - regio
- Relatie bevolking economie / migratie:

Vraageffect bestedingen: hangt af van hoogte inkomen, aandeel dat lokaal besteed wordt + collectieve sector uitgaven in relatie tot bevolking

Aanbodeffect arbeid: bieden ze zich aan op de arbeidsmarkt? Voor welke functies? Verdringing of complementair voor moeilijk vervulbare vacatures?

Ruimtelijk gedrag verandert over de tijd en per cohort

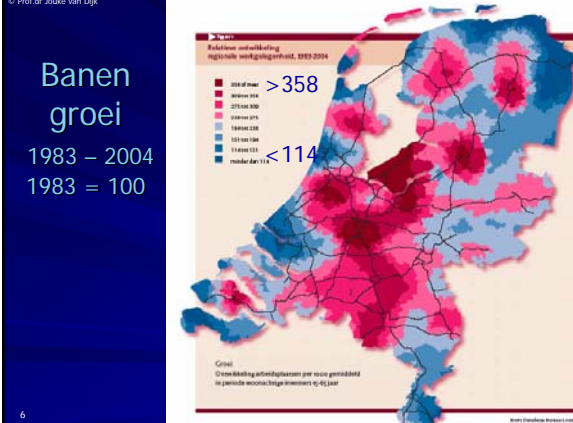
Causaliteit: 'do people follow jobs' or 'jobs follow people'?

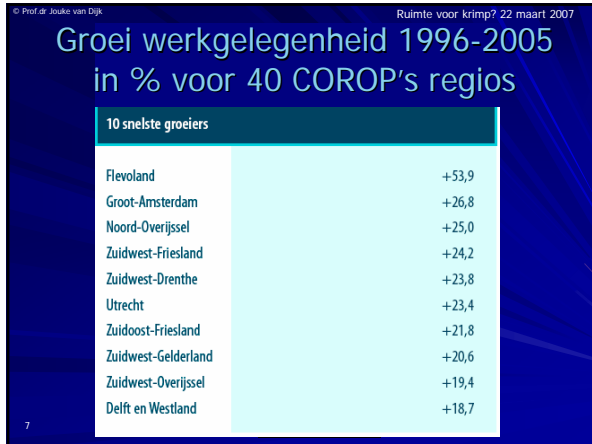
© Prof.dr. Jouke van Dijk

Banen groei

1983 – 2004
1983 = 100

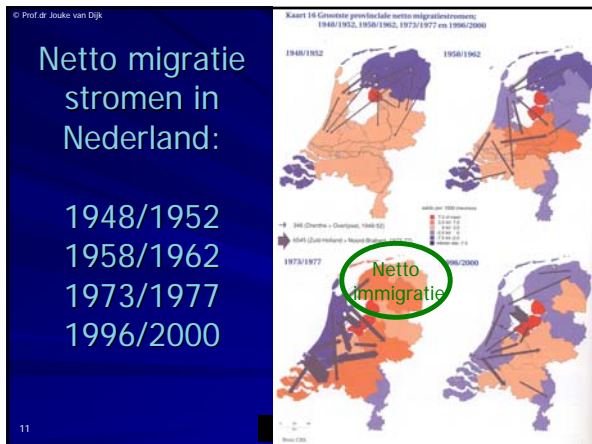
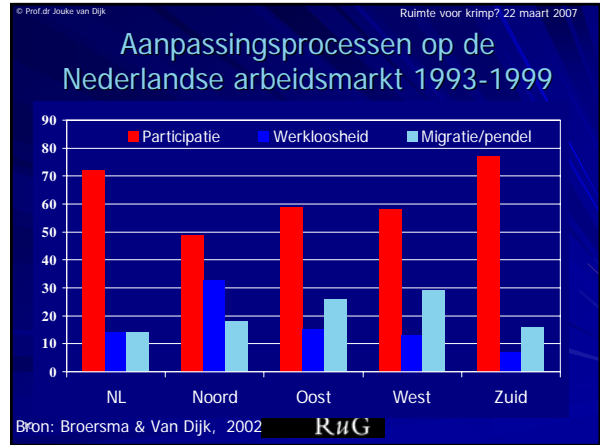
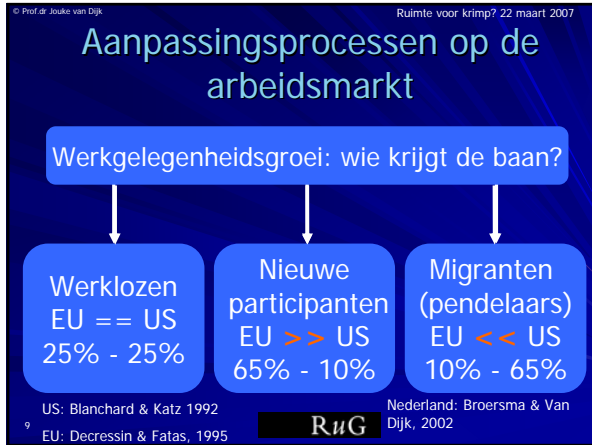

© Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007

Eenvoudige neo-klassieke economische theorie voor migratie

- Migranten gaan van regio's met lage lonen en/of hoge werkloosheid naar regio's met hoge lonen en/of lage werkloosheid
- Regionale verschillen in lonen en werkloosheid verdwijnen dan vanzelf
- In de praktijk blijken migratiestromen tussen regio's beide kanten op ongeveer even groot te zijn en zijn de saldi gering
- Individueel gedrag domineert en is vaak ook wel rationeel (**human capital theorie**)

8 **RuG**

© Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007

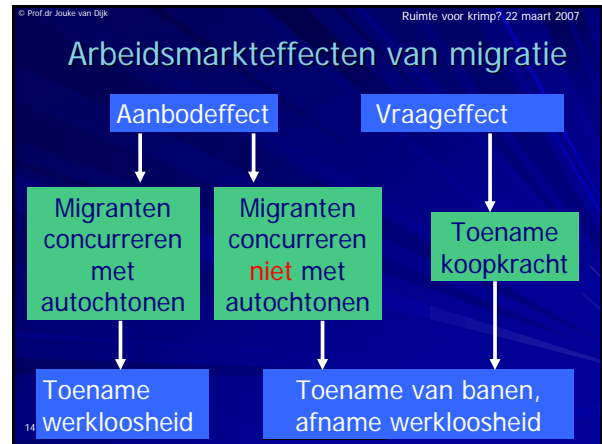
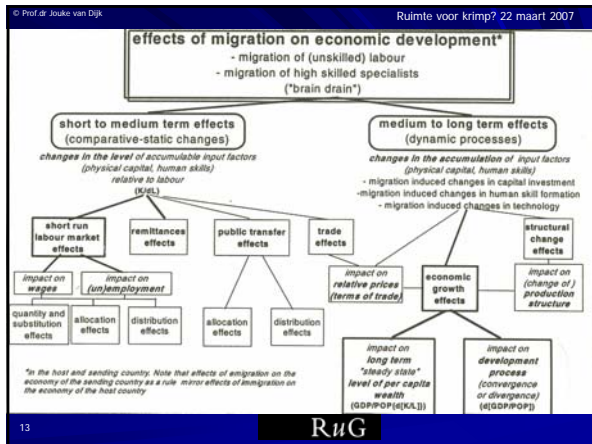
Aanleiding voor proefschriftonderzoek:

Noorden: regio met hoge werkloosheid en netto-immigratie in de jaren '70

Mening regionale politici:
"Als de overheid migratie naar het Noorden wil stimuleren, moet ze ook zorgen voor meer banen in het Noorden, want we willen niet hebben dat de migranten de banen van de Noorderlingen inpikken"

Centrale vraag: wat zijn de effecten van het (**binnenlandse**) positieve migratiesaldo in het Noorden op de werkgelegenheidskansen van Noorderlingen?

12 **RuG**

- © Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007
- ### Resultaat
- Maximaal 30% van de werkende migranten vervult een baan waarvoor ook een autochtone werkloze geschikt zou zijn
 - Per 6 migranten, waarvan er 2 werken wordt 1 arbeidsplaats gecreëerd via de bestedingen
 - ➔ Per 6 werkende migranten (+ 12 niet werkende migranten) verdringen er 2 en het levert 3 arbeidsplaatsen
 - Migratie was goed voor de noordelijke economie
 - Het effect hangt sterk af van de beroepskenmerken en het bestedingspatroon van de migranten
- (Van Dijk, Migratie en Arbeidsmarkt, 1986)
- RuG**

- © Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007
- ### Internationaal onderzoek
- Migratie is positief voor zowel het individu, de regio als het land blijkt uit onderzoek naar migratie naar de Verenigde Staten en Australië. Wel verschil tussen bijvoorbeeld Mexicanen versus Aziaten die naar de VS gaan
 - Illegale migranten hebben het grootste positieve effect voor een land
- RuG**

© Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007

Do 'jobs follow people' or 'people follow jobs'?

A meta-analysis of Carlino-Mills studies

Gerke Hoogstra, Raymond Florax en Jouke van Dijk

RuG

© Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007

Carlino-Mills model met simultane vergelijkingen bevolking en werkgelegenheid

$$\tilde{P}_t = a_0 + a_1 P_{t-1} + a_2 (I + \tilde{W}) \tilde{E}_t + \dots + u_t$$

$$\tilde{E}_t = b_0 + b_1 E_{t-1} + b_2 (I + \tilde{W}) \tilde{P}_t + \dots + v_t$$

	$b_2 \leq 0$	$b_2 > 0$
$a_2 \leq 0$	geen interactie	jobs follow people only
$a_2 > 0$	people follow jobs only	dual causality

$b_2 > 0$ (jobs follow people)
 $a_2 > 0$ (people follow jobs)

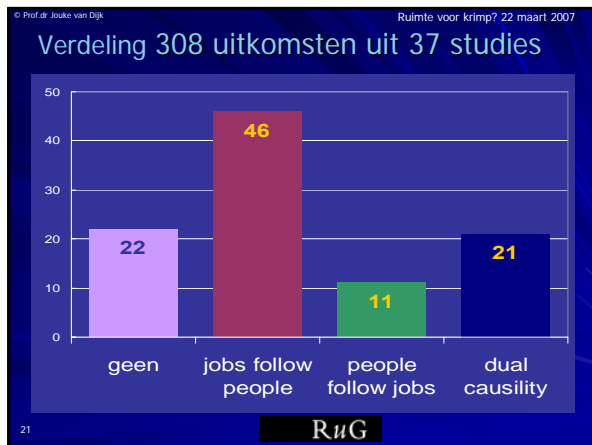
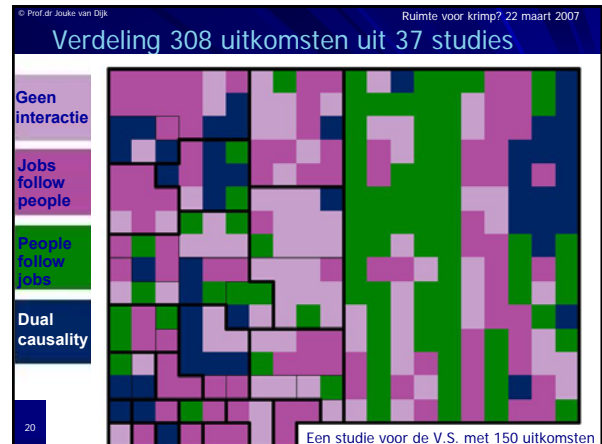
RuG

© Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007

Meta analyse van 308 uitkomsten uit 37 studies

1	Carlino & Mills (1987)	20	Vias (1998)
2	Mills & Carlino (1989)	21	Bao <i>et al.</i> (1999)
3	Danielson & Wolpert (1991)	22	Mulligan <i>et al.</i> (1999)
4	Boarnet (1992)	23	Schmitt <i>et al.</i> (1999)
5	Boarnet (1994a)	24	Vias & Mulligan (1999)
6	Boarnet (1994b)	25	Schmitt & Henry (2000)
7	Luce (1994)	26	Schmitt <i>et al.</i> (2000)
8	Mills & Lubuele (1995)	27	Argo (2001)
9	Bao (1996)	28	Henry <i>et al.</i> (2001)
10	Clark & Murphy (1996)	29	Holmberg <i>et al.</i> (2001)
11	Bollinger & Ihlanfeldt (1997)	30	Vergolino & Jatobá (2001)
12	Duffy-Deno (1997a)	31	Arauzo-Carod (2002)
13	Duffy-Deno (1997b)	32	Boarnet & Chalermpong (2002)
14	Henry <i>et al.</i> (1997)	33	Boarnet <i>et al.</i> (2002)
15	Kristensen & Henry (1997)	34	Rosenberger <i>et al.</i> (2002)
16	Barkley <i>et al.</i> (1998)	35	Schmitt <i>et al.</i> (2002)
17	Deitz (1998)	36	Carruthers & Vias (2003)
18	Duffy-Deno (1998)	37	Edmiston (2003)
19	Glavac <i>et al.</i> (1998)		

19 RuG

- © Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007
- ### Conclusies Carlino-Mills model
- 'jobs follow people' is met 46% dominant, voor Europese studies wordt het zelfs 49%
 - Nederlandse C-M-studies door Vermeulen & Van Ommeren (2004/2006) van CPB/VU vinden ook 'jobs follow people'
 - Deze uitkomsten staan haaks op Derks c.s. (2006) en Knaap & Grotenhuis (2006)
 - Empirie wijst uit dat mensen als ze het kunnen betalen graag ruim willen wonen in een huis met een tuin i.p.v. op een flat en die zijn vooral buiten de Randstad
 - Een het werk blijkt de mensen dan te volgen
- 22 RuG

- © Prof.dr. Jouke van Dijk Ruimte voor krimp? 22 maart 2007
- ### Conclusie
- Relatie tussen bevolkingsgroei en economische ontwikkeling is zeer complex
 - Uitkomst hangt af van beroep, opleiding, inkomen, bestedingsgedrag, huishoudensamenstelling, woonvoorkeuren, conjunctuur, etc.
 - Locatiegedrag huishoudens verandert o.i.v. meer tweeverdieners en toename welvaart en pendel; ouderen blijven langer groter wonen; > NAP?
 - Tendens: de bevolking schuift naar gebieden met meer ruimte en het werk schuift er achteraan
 - Mogelijkheden op de woningmarkt kunnen wel eens erg bepalend worden voor de regionaal economische ontwikkeling, al neemt ook de pendel toen
- 24 RuG